

BUITEN

25e JAARGANG N°. 6

ZATERDAG 7 FEBRUARI 1931

Foto Théo de Veer

VILLEFRANCHE-SUR-MER. RUE DE L'ÉGLISE

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

DE APPELBOOM, DOOR JOHN GALSWORTHY (5) . . .	BLZ. 62
BONTE KRAAIEN (GEDICHT), DOOR A. J. WIJBENGA	BLZ. 63
EEUWENOUDE TUINEN IN AMERIKA (GEÏLL.), DOOR A. M. TH. SCHELTEMA JUYNBOLL	BLZ. 64—66
VILLEFRANCHE-SUR-MER (GEÏLL.), DOOR THEO DE VEER	BLZ. 61, 66—67
DEVENTER, DE OUDE HANZESTAD (GEÏLL.), DOOR J. F. BAER VAN HEMMERSWEIL	BLZ. 67—69
BIJ DE VOERPLAATS, DOOR W. STUMPF	BLZ. 69
FILM IN HET KWADRAAT (GEÏLL.), DOOR GER. H. KNAP	BLZ. 70—71
APHORISME	BLZ. 71
DE SCHRIK DER ZEE-HOLEN, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (3).	BLZ. 72
CARAVANSERAIL TE ALGIERS. (IN DEN FOTOWED- STRIJD MET EEN EERSTEN PRIJS BEKROOND) (ILL.)	BLZ. 72

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

*Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adres-
seeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam,
stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holke-
ma's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de
toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke
naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.*

*De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar
aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een
adverteerder doet.*

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

DE APPELBOOM

5) DOOR JOHN GALSWORTHY

ASHURST wandelde de laan door. En aan het hek dat op de wilde weide uitkwam, ontmoette hij den hinkenden man met zijn koeien.

„Prachtige dag, Jim!”

„A! Het is mooi weer voor het gras. De esschen zijn dit jaar later dan de eiken. „Als de eik voor den esch komt —”

Ashurst zei om iets te zeggen: „Waar heb je gestaan, Jim, toen je het Zigeunerspook zag?”

„Het zal geweest zijn onder dien grooten appelboom, om zoo te zeggen”.

„En geloof je werkelijk dat het er was?”

De lamme antwoordde voorzichtig:

„Ik zou niet beslist durven zeggen dat 't er was. Het was er in mijn idee”.

„Wat denk je er van?”

De lamme liet zijn stem dalen.

„Ze zeggen, dat de ouë patroon, Mister Narracombe, van Zigeuner-afkomst was. Maar dat mag niemand weten. Dat is een opmerkelijk volk, weet u, dat zijn stamgenooten nooit los laat. Misschien wisten ze, dat hij de groote reis moest aanvaarden en hebben ze dien vent gestuurd om hem gezelschap te houden. Zoo heb ik 't me gedacht”.

„Hoe zag hij er uit?”

„Hij had een erg behaard gezicht en hij liep zoo, net alsof hij op een viool speelde. Men zegt wel, dat er geen spoken bestaan, maar ik heb toch gezien dat het haar van dien hond steil rechtop ging staan, ofschoon ik zelf niets kon zien”.

„Scheen de maan?”

„Ja, het was bijna volle maan, maar ze was pas opgegaan en scheen als goud door de boomen.

„En je denkt, dat een spook ongeluk voorspelt?”

De lamme schoof zijn hoed achterover; zijn zoekende oogen keken Ashurst nog ernstiger dan anders aan.

„Het past mij niet dat te zeggen — 't is maar dat ze zoo onrustig zijn. Er zijn dingen, die wij menschen niet begrijpen, dat is vast en zeker. Daar heb je nou onzen Joe — je zou alles voor zijn neus kunnen zetten en hij zou er niets van zien; en die andere jongens net zoo, dat zijn luchthartige bengels. Maar zet nou onze Megan ergens waar iets is en ze zal 't zien en nog meer ook, of ik moet me al erg vergissen.”

„Zij is teergevoelig, dat is 't”.

„Wat bedoelt u daarmee?”

„Ik bedoel, dat ze alles voelt”.

„Och! Ze heeft een teer hartje”.

Ashurst, die voelde dat hij een kleur kreeg, stak Jim zijn tabakszak toe.

„Wil je eens stoppen?”

„Dank u, mijnheer. Ze is er één uit de duizend, zeg ik”.

„Je zult wel gelijk hebben” zei Ashurst kort en liep door.

„Teer van hart!” Ja! En wat deed hij? Wat waren zijn bedoelingen — zooals men dat noemt — jegens dit teerhartige meisje? Die gedachte achtervolgde hem terwijl hij door weiden met boterbloempjes liep, waar de kleine roode kalfjes graasden en de zwaluwen hoog overheen vlogen. Ja, de eiken waren vroeger dan de esschen, reeds bruin-goud; iedere boom in een ander stadium en van een andere tint. De koekoeken en duizenden vogels zongen; de stroompjes waren glashelder. De ouden geloofden in een gouden eeuw, den tuin der Hesperiden! . . . Een wespen-koningin ging op zijn mouw zitten. Iedere wespenkoningin die je dood slaat beteekent twee duizend wespen minder om de appels te stelen, die zouden groeien uit den bloesem, die nu den bongerd kleurde; maar wie, wiens hart van liefde was vervuld, kon op zoo'n dag eenig schepsel dooden? Hij liep een veld in, waar een jonge, roode stier graasde. Ashurst vond, dat hij op Joe leek. Doch de jonge stier sloeg geen acht op zijn bezoeker, mischien zelf een beetje dronken van den geur en den glans van de gulden weide onder zijn korte pootjes. Ashurst kon ongestoord doorloopen naar de heuvelrij boven de rivier. Van daar stegen rotsen omhoog. De grond was hier bedekt met een tapijt van blauwe klokjes en bijna een twintigtal wilde appelboomen stonden er te bloeien. Hij wierp zich languit in het gras. De overgang van de boterbloempjes-schittering en den goudglans der eiken op de weide naar deze etherische schoonheid onder de grijze rotsen vervulde hem met een zekere verbazing; niets was hier gelijk, behalve het geluid van stroomend water en de roep van den koekoek. Hij bleef daar met enkele wilde bijen als zijn eenig gezelschap lang liggen en zag het zonlicht draaien, tot de schaduwen der appelboomen over de klokjes vielen. Hij was niet heelemaal normaal als hij dacht aan den kus van dien ochtend en aan vanavond onder den appelboom. Ongetwijfeld moesten op zulk een plek boschgoden en godinnen wonen; nymphen, blank als de bloesem der wilde appelboomen en die huisden in hun stammen; boomgoden, bruin als de dorre heide en met puntige ooren, lagen op ze te loeren. De koekoeken riepen nog toen hij ontwaakte en hij hoorde het geruisch van stroomend water; maar de zon was achter de rotsen verdwenen, de heuvelhelling was kil en enkele konijntjes waren al uit hun holletje gekropen. „Vanavond!” dacht hij. Evenals uit de aarde alles omhoog streefde, zich ontvouwde onder de zachte, onweerstaanbare vingers van een onzichtbare hand, zoo werden zijn hart en zinnen omhoog gestuwd, ontplooid. Hij stond op en brak een bloesemtak van een appelboom af. De knopjes waren als Megan — schelpvormig, rose, wild en frisch; en evenzoo de geopende bloem wit en vrij en aandoenlijk. Hij stak het twijgje in zijn knoopsgat. En al wat de lente in hem had wakker geroepen uitte zich in een triomfantelijke zucht. Doch de konijntjes ijlden weg.

ZESDE HOOFDSTUK

Het was dien avond bijna elf uur toen Ashurst de zakeditie van de „Odyssee”, waarin hij een half uur had zitten kijken zonder er in te lezen, weglegde en door den hof naar den boomgaard sloop. De maan was juist met gouden glans over de heuvels opgegaan en loerde als een heldere, machtige, wakende geest door de half-kale takken van een esschenboom heen.

Onder den appelboom was het nog donker en hij moest tastend de richting zoeken, met zijn handen voelend op het ruwe gras. Een zwarte massa achter hem bewoog met een

zwaar knorrend geluid en drie groote varkens gingen weer vlak bij elkaar tegen den muur aan liggen. Hij luisterde. Er woei geen windje, doch het gorgelend klokken van het stroompje klonk dubbel zoo sterk als bij dag. Een vogel — hij kon niet zeggen wat voor een, riep „Pip-pip” „Pip-pip” met absolute eentonigheid; hij kon een geitenmelker ver weg hooren spinnen; een uil hooren krassen. Ashurst deed een paar stappen en bleef toen weer staan, zich bewust wordend van een vage, levende blankheid om hem heen. Op de donkere, onbewegelijke boomen boven zijn hoofd werden ontelbare bloemen en knoppen — alle zacht en vaag — tot leven gewekt door het stijgende maanlicht. Hij had een vreemd gevoel van levend gezelschap te hebben, alsof miljoenen witte vlinders of geesten om hem heen zweefden of tot rust waren gekomen tusschen den donkeren hemel en de donkerder aarde, op oog-hoogte twee vleugels openend en sluitend. In de betooverende, stille, geurlooze schoonheid van dat oogeblik verloor hij bijna de herinnering aan wat hem hierheen had gevoerd. De heerlijke glans die de aarde den ganschen dag had omhuld, was niet verdwenen nu de avond was gedaald, doch had slechts een anderen vorm aangenomen. Hij liep door tusschen het bosch van stammen en takken, bedekt met die levende, ijle blankheid, tot hij den grooten appelboom had gevonden. Daarin kon hij zich niet vergissen, zelfs in het donker niet; hij was tweemaal zoo hoog en dik als al de andere en helde over naar de open weide en den stroom. Onder zijn dikke takken bleef hij weer staan luisteren. Nog precies dezelfde geluiden en een zwak geknor van de slaperige varkens. Hij legde zijn handen op den drogen, bijna warmen boomstam welks ruige, bemoste oppervlakte een veen-geur uitstraalde bij zijn aanraking. Zou ze komen — zou ze komen? En tusschen die trillende, spookachtige, door maneschijn betooverde boomen werd hij bevangen door een twijfel die alles omvatte! Hier was alles on-aardsch, niet geschikt voor aardsche minnaars; slechts geëigend voor goden en godinnen, boomgeesten en nimfen — niet voor hem en dit kleine landmeisje. Zou het niet bijna een opluchting zijn als ze niet kwam? Maar terwijl hij zoo dacht, luisterde hij voortdurend. En nog riep die onbekende vogel „pip-pip”, „pip-pip” en hoorde hij het klateren en ruischen van het forellenbeekje, waar de maan naar keek door de tralies van haar boom-gevangenis. De bloesems op oog-hoogte schenen steeds levender te worden, schenen met hun geheimzinnige witte schoonheid steeds meer deel te nemen aan de spanning waarin hij verkeerde. Hij plukte er wat van en hield het tegen zich aan — drie knopjes. Het was een heiligschennis vruchtboom-bloesems te plukken — zachte, geheiligde, jonge bloesems — en weer weg te werpen! Toen hoorde hij plotseling het hek dichtslaan en de varkens weer bewegen en knorren; en leunend tegen den boom klemde hij zijn handen om zijn bemosten stam en hield den adem in. Zij had een geest kunnen zijn, die tusschen de boomen zweefde, zoo weinig geluid maakte zij! Toen zag hij haar vlak bij — haar donkere gestalte als een deel van een kleinen boom, haar bleek gelaat als een deel van den bloesem; zoo stil, starend naar hem. Hij fluisterde „Megan!” en stak de armen naar haar uit. Zij liep op hem toe, recht in zijn armen. Toen hij haar hart tegen het zijne voelde kloppen, kende Ashurst ten volle de gevoelens van ridderlijkheid en passie. Nu zij niet tot zijn wereld behoorde, nu zij zoo eenvoudig en jong en ongebreideld was, zoo liefhebbend en onbeschermd, kon hij hier in het duister niets anders voor haar zijn dan haar beschermer! Nu zij zoo volmaakt natuurlijk was, zoo liefhebbend, zoo mooi, evenzeer een deel van dezen lentenacht als die levende bloesems, waarom zou hij dan niet nemen al wat zij hem kon bieden — waarom niet de lente laten opbloeien, die was ontloken in hun beider harten! En heen en weer geslingerd door die twee emoties, klemde hij haar aan zijn hart en kuste haar haren. Hoe lang ze daar zoo sprakeloos stonden, wist hij niet. De beek bleef klateren, de uilen krassen, de maan bleef stijgen en werd steeds blanker; de bloesems boven ze en rond om ze werden helderder door de levende schoonheid waarop ze neerkeken. Hun lippen hadden elkaar gevonden en zij spraken niet. Zoodra zij zouden beginnen te spreken, zou alles onwerkelijk blijken! De lente heeft geen spraak, slechts geruisch en gefluister. De lente heeft een veel welsprekender taal in haar bloemen en bladeren die zich openen, in het voortijlen der beekjes, in haar lieflijk, rusteloos zoeken. En een enkelen keer wordt de Lente levend en staat daar als een geheimzinnige Gestalte, minnaars om-

strengelend met haar armen en vingers der betoovering op ze leggend, zoodat ze, met de lippen op elkaar gedrukt, alles ter wereld vergeten dan alleen dien kus! Zoolang haar hart tegen het zijne klopte, haar lippen op de zijne trilden, voelde Ashurst niets anders dan ongestoorde verrukking. — Het Lot had haar voor zijn armen bestemd, de Liefde liet niet met zich spelen! Doch niet zoodra rustten haar lippen niet meer op zijn mond, of er heerschte weer tweedracht in zijn gemoed. Doch nu was de hartstocht zooveel sterker geworden en hij zuchtte:

„O, Megan! Waarom ben je gekomen?”

Zij keek op, gekwetst, verbaasd.

„U hebt mij toch gevraagd om te komen, mijnheer”.

„Noem me toch niet „mijnheer” mijn kleine lieveling”.

„Hoe moet ik u dan noemen?”

„Frank”.

„O neen! Dat zou ik niet kunnen!”

„Maar je hebt me lief — niet waar?”

„Hoe zou ik u niet lief kunnen hebben. Ik wil altijd bij u zijn, meer niet”.

„Meer niet!”

Zoo zwak dat hij het nauwelijks kon hooren, fluisterde zij:

„Ik zal sterven als ik niet bij u kan zijn”.

Ashurst haalde diep adem.

„Kom dan en blijf bij mij!”

„O!”

Meegesleept door de verrukking en de vreugde die uit dat „O!” klonken, vervolgde hij, fluisterend:

„Wij zullen naar Londen gaan. Ik zal je de wereld laten zien. En ik beloof je, dat ik goed voor je zal zorgen, Megan. Nooit zal ik slecht voor je zijn!”

„Als ik maar bij u kan zijn — meer verlang ik niet”.

Hij streek haar over het haar en vervolgde fluisterend:

„Morgen ga ik naar Torquay om geld op te nemen en wat kleeren voor je te koopen, die niet opvallend zijn; en dan gaan wij stilletjes samen weg. En als wij in Londen zijn, misschien al heel gauw als je daarvoor genoeg van me houdt, laten wij ons trouwen”.

Hij kon haar haar voelen trillen toen zij haar hoofd schudde.

„O neen! Dat zou ik niet kunnen. Ik wil alleen bij u zijn!”

Beneveld door zijn eigen ridderlijkheid, fluisterde Ashurst:

„Ik ben 't die niet goed genoeg ben voor jou. O, Megan, wanneer ben je begonnen van mij te houden?”

„Toen ik u op den weg zag en u mij aankeek. Dien eersten avond had ik u al lief; maar ik dacht nooit, dat u mij zoudt verlangen”.

Plotseling zonk ze op haar knieën en trachtte zijn voeten te kussen.

Een rilling van ontzetting voer door Ashurst heen; hij tilde haar op en hield haar vast — te veel onder den indruk om te spreken.

Zij fluisterde: „Waarom belet u het mij?”

„Ik zal jouw voeten kussen!” *(Wordt vervolgd).*

BONTE KRAAIEN

(Een versje naar den ouden trant)

Wanneer geen zomerweeld' en pracht, ons oog meer streelt en tegen-
[lacht,
Het licht der zon zijn stonden kort, als alles weer zoo herfstig wordt,
Dan keert tot ons, uit kouder lucht, de bonte schaar in breede vlucht,
Ze strijken neer, op 't veld in 't hout, zij kou-bestand en storm-ver-
[trouwd.

Als straks de wind langs velden giert, die bloem noch plant, noch kleur
[meer siert

Als boom en struik ontbladerd wordt, in school en huis de kachel snort,
Als stormwind door de bosschen loeit, de vorst het water stremt en

Als mensch en dier zich binnenhoudt, dan heerschen zij in veld en
[boeit,
[woud.

Het is een sterke forsche bent, die vrees en angst niet acht of kent,
Voor ijs en sneeuw geen zier vervaard; ze zijn van ruwen wilden aard,
In grauwer, grijzer lucht geteeld; zijn zij des Winters evenbeeld,
Ze zijn als hij niet zeer bemind, maar trotsen moedig weer en wind.

Als straks de Lent' triomphen viert, als bloem en blad weer groeit en

[tiert,

Als Winter wijkt en heen moet gaan, dan houden zij weer Noordwaarts

[aan,

Zij trekken met hun Ouden Vriend, ze zijn van Lente niet gediend;

Ze zijn wel wild en ruw en rouw, maar aan hun barren Vriend getrouw.

A. J. WYBENGA

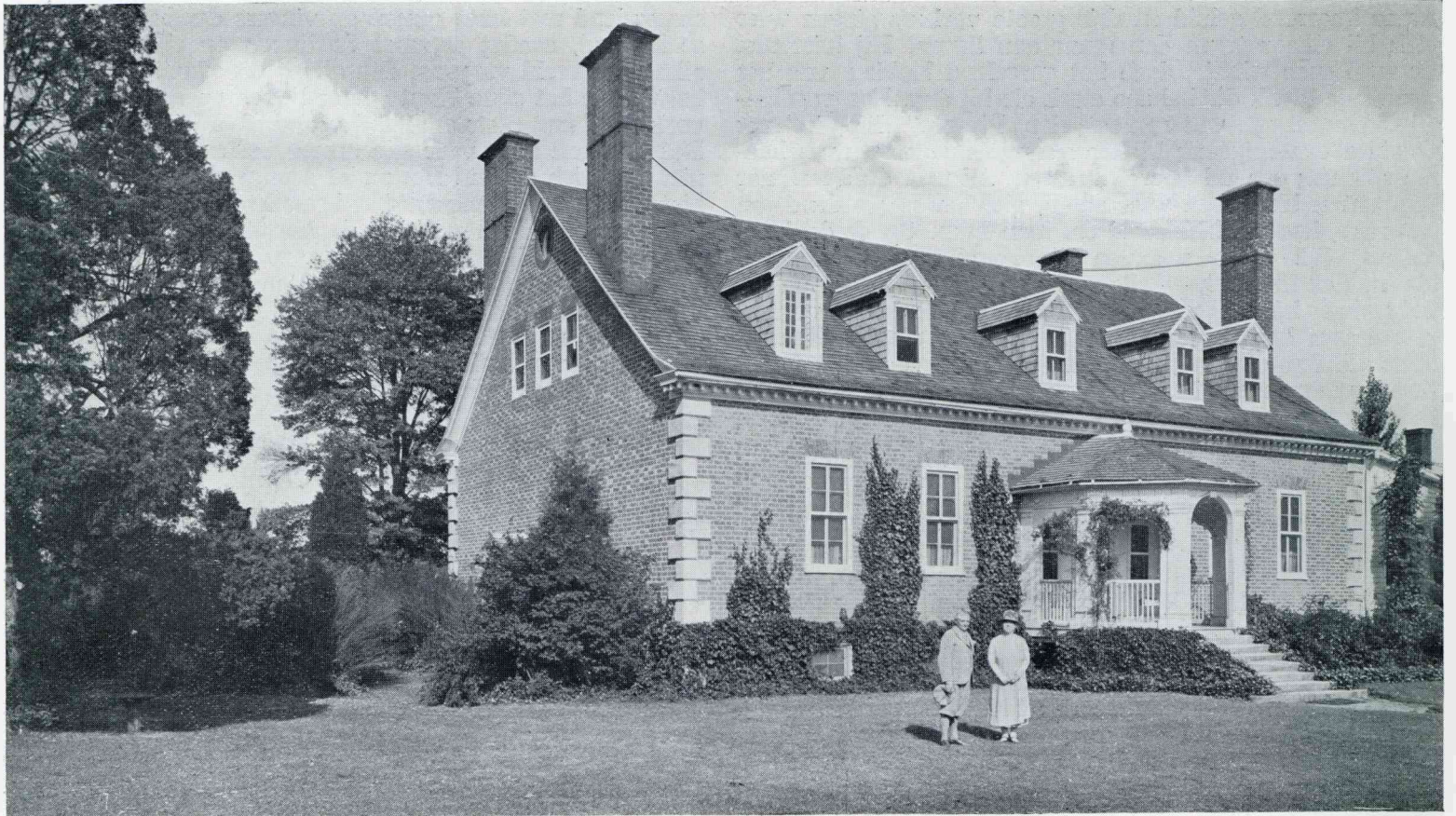

Foto National Geographical Society Reproduced by special permission from the National Geographical Magazine

EEUWENOUE TUINEN IN AMERIKA. DE ACHTERZIJDE VAN GUNSTON HALL. DE OUDE WONING VAN GEORGE MASON

EEUWENOUE TUINEN IN AMERIKA

DE belangstelling in oude, historische Amerikaanse tuinen is pas van jongen datum, maar door de jaarlijks gehouden „garden-week”, waarin de buitenplaatsen van de staten Virginië en Maryland haar poorten voor het publiek openen, raken die afgelegen, stille buitenplaatsen beter bekend. In de Virginiaansche landgoederen is de invloed merkbaar uit de Italiaansche Renaissance en van den Franschen tuinstijl uit den tijd van Le Nôtre; de landschappelijke gedeelten herinneren aan de Engelsche parken uit de achttiende eeuw. Zelfs oud Hollandsche elementen zijn terug te vinden in de vierkante, met buxus omzoomde bedden in de kruidentuinen. Het huis, waarom zich de tuin groepeerd, is in „colonial” stijl opgetrokken, eenvoudig van lijn en meestal streng symmetrisch. De van zuilen voorziene half ronde of langwerpige portiek, de ingang, vormt het centrum van het huis en links en rechts zijn twee lage vleugels uitgebouwd. De woning bestaat meestal uit twee verdiepingen en de zuilen, die tot het dak door kunnen loopen, dragen een tympanon. Twee of meer boven alles uitstekende schoorsteenen opzij van het huis, zijn karakteristiek. Rechthoekig op het hoofdgebouw staan de slavenkwartieren en het afzonderlijke waschhuis, koetshuis, spinhuis etc. Het huis ligt zoo mogelijk op een heuvel, waar boomen uitgespaard zijn uit het bosch, of minder bekende soorten door den eigenaar of zijn gasten zijn aangeplant, die nu tot ware woudreuzen uitgroeid zijn. Een bijzondere voorliefde bestaat voor den locustboom, die alléén of in groepen wordt aangeplant en voor eiken, pecans en walnoten. Vlak bij het huis staan seringen en bloeiende planten. De oppervlakte van de terreinen is vaak zeer groot. De onbruikbare gronden, uitgeput door den verbouw van tabak, worden verlaten en nieuwe terreinen in cultuur genomen. Van dit roofofbouwstelsel ondervindt Virginië tot op den huidigen dag de slechte gevolgen. De estates, die nu nog in hun ouden staat te zien zijn, hebben naast hun tuin- en parkaanleg dan ook groote stukken vrijwel waardeloozen grond, waarvan de oogsten zeer schraal zijn. Een voorbeeld hiervan is Mount Vernon, waar president Washington den bodem nog zooveel mogelijk trachtte te verbeteren. Een typische oude estate in de buurt van Washington is Gunston Hall, het huis is klein en uit baksteen opgetrokken, de vier hooge schoorsteenen en de rij uitstekende dakvensters zijn kenmerken voor den tijd, waarin het ge-

bouwd werd. In 1775 werd voor den bouw een schitterend punt op den hoogen oever van de Potomac rivier gelegen, met het uitzicht op de beboschte boorden en de bochtige rivier, door George Mason uitgezocht. ⌘ Mason is de beroemde rechtskundige, die de „Bill of Rights and of the Constitution of Virginia” opstelde, die als voorbeeld voor de latere Amerikaanse constitutie dienst zou doen. Vooral in den laten herfst, de Indian summer, als de tinten van de verschillende boomen zoo duidelijk tegen elkaar afsteken, is de ligging haast nog mooier dan die van Mount Vernon, daar een uitgestrekt heuvelachtig terrein, gedeeltelijk grasland met enkele boomgroepen en waar in den tijd van Mason een hertenpark was, zich tusschen de rivier en den terrasgewijs oplopenden tuin bevindt. Het laagste terras heeft een prachtigen rozentuin volgens ouden stijl aangelegd met langwerpige bedden, afgezet door buxusranden, waar in het voorjaar een keurcollectie uit Holland ingevoerde Darwintulpen staan te bloeien. De rozen zijn langs palen en bogen geleid, die evenwijdig aan het pad loopen, dat door breede grasranden afgezet wordt en de glooiende helling naar het tweede terras is heelemaal begroeid met Spireas. Door het midden van den rozentuin loopt een rozenpergola en twee trappen geven toegang tot het tweede terras. Hier is een modern theehuis geconstrueerd, dat met klimop en blauweregen begroeid is. Het verlengde van de lengteas van den tuin wordt gevormd door een pad, dat aan weerszijden begrensd is door twee maal manshooge buxussen. Deze grillige, bochtige buxusboomen vormen den trots van de plaats en zij behooren tot de oudste exemplaren in dit land. In het oorspronkelijke plan hoort thuis, dat de buxusheggen geregeld gesnoeid zullen worden en op gelijke hoogte gehouden, zoodat er allermint naar gestreefd is, dit typische effect er mee te bereiken. ⌘ Het tweede terras is verdeeld in een kruiden- en groententuin en in een bowling green, dat feitelijk meer als een bloementuin is te beschouwen, met een modern klein rechthoekig vijvertje, door water- en oeverplanten omgeven. De groententuin, omheind door een rozenhaag, is eenvoudig van compositie en waarschijnlijk gecopieerd volgens het oude plan, in vier groote vierkanten en een cirkelvormig bed in het midden. Het eigenaardige is, dat de rijen, waarop de kruiderijen en de groenten zijn geplant, niet verticaal of horizontaal loopen, maar diagonaalsgewijs naar het midden. Aan eene zijde van dezen nutstuin

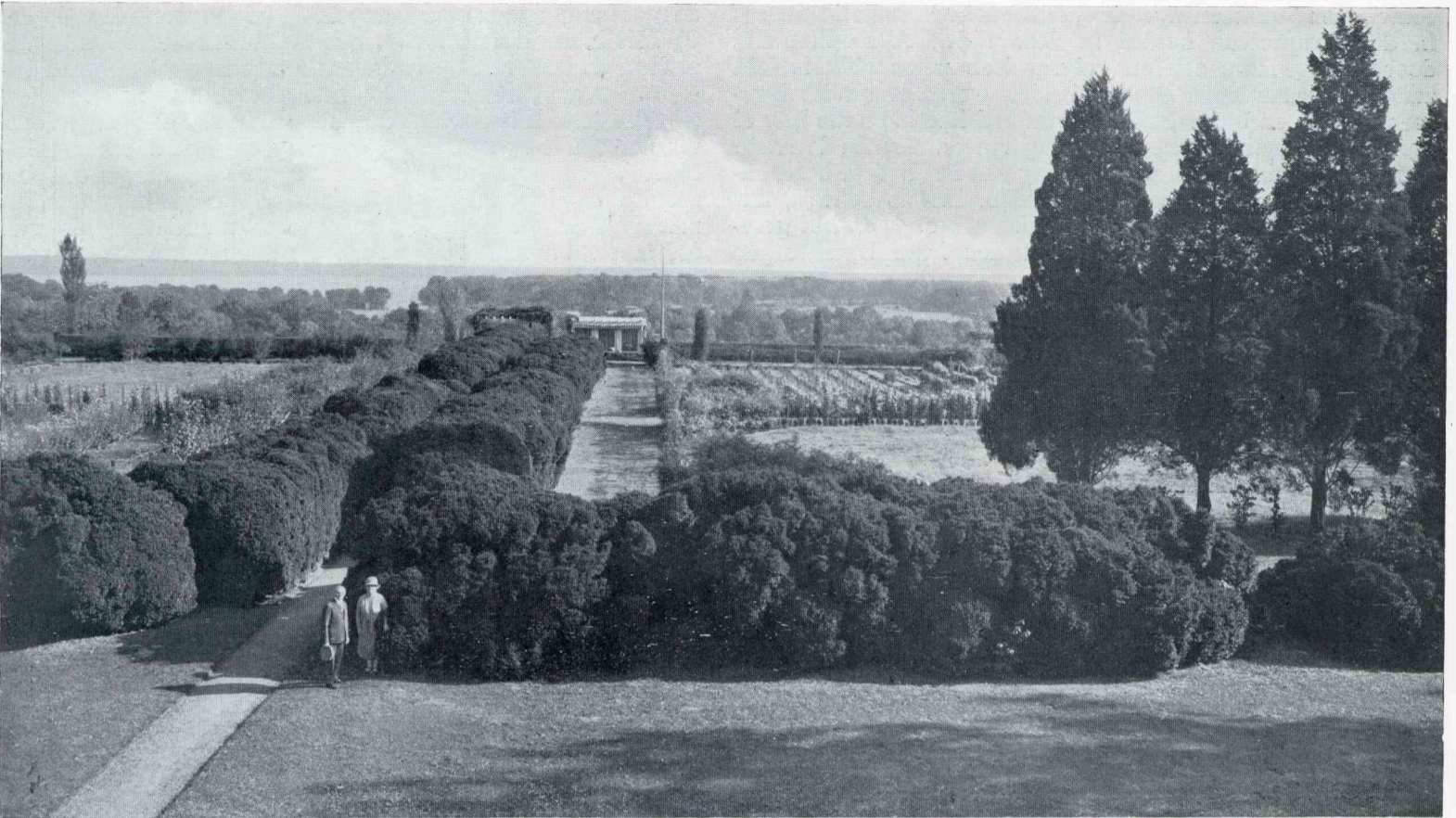

Foto National Geographical Society Reproduced by special permission from the National Geographical Magazine

EEUWENOUDE TUINEN IN AMERIKA. DE TUIN VAN GUNSTON HALL MET DE ENORME BUXUSHAGEN VOORDAT DE TEGENWOORDIGE AANLEG VOLTOOID WAS. OP DEN ACHTERGROND HET MODERNE THEEHUIS EN DE POTOMAC RIVIER

vindt men een breeden grasband en de buxushaag van het middenpad en aan den anderen kant, waar vroeger waarschijnlijk vruchtboomen hebben gestaan (pruimen, appels en kersen komen er volgens de oude kronieken voor), zijn nu prachtig bloeiende dubbele Japansche kersen in twee rijen gezet. De heesters en vruchtboomen langs de lengtezijden van den tuin bestonden voor zoover het de heesters betreft uit „Persian Jessamine” en „Guelder Rose” volgens de authentieke gegevens. In den bloementuin staan nog altijd Phlox, Ridderspoor, gele Verbena, rose Geranium, Digitalis (Ageratum en Heliotroop). In den herfst bloeien nu de chrysanten in een overvloed van tinten. Voor het huis is een groot ovaal grasveld met enkele losse boomen en links en rechts van het huis staan een paar pilaren met gestyleerde dennenappels — een Italiaansch motief — ter bekroning, dáár waar de oprijlaan eindigt. Vroeger is er in het dichte bosch een weg uitgekapd en dichter bij het huis zijn de bouwlanden, terwijl de toegangsweg beplant was met twee rijen kersenboomen, gewonnen uit zaad. Deze zijn al lang verdwenen en nu staan er Italiaansche populieren voor het onmiddellijk effect, die vervangen zullen worden door *Magnolia grandiflora*, die reeds aangeplant is. Een vroeger veel gebruikte ingang is de landingplaats aan de Potomac rivier, daar het meeste vervoer van waren vanuit Washington en andere plaatsen over zijrivieren of de Potomac zelf plaats vond. Met paard en wagen werden de producten dan den berg opgereden en naar het huis vervoerd. De atmosfeer van de 18de, en meer nog de 19de eeuwsche buitenplaatsen verschilt niet zoo héél veel van de Hollandsche. De groote overeenkomst is de rust, die in het jachtige Amerika nog meer opvalt, dan in Holland. Een groot verschil daarentegen met de Hollandsche buitenplaatsen langs de Vliet bijvoorbeeld is, dat in het zonnige, warme Virginië de schaduw van de hooge boomen een weldaad is, waar in Nederland de kilte en somberheid zouden drukken. Ook de bloemen bloeien in dit land uitbundiger; hier is geen bleek statig pijpkruid of penningkruid, maar stokrozen, vingerhoedskruid, oranje daglelies en andere leliesoorten komen overal verwilderd voor. Daarbij groeit behalve de *Wistaria*, de *Tecoma radicans* of *Bignonia* met groote roode klokken, tegen het huis op en die vereischt een warm, vrij zuidelijk klimaat. Deze klimplant en de wilde

of gekweekte druiven doen sterk aan Italië denken, waar ze in overvloed voorkomen en tusschen het Italiaansche klimaat en dat van Virginië bestaat dan ook niet zoo veel verschil; alleen zijn hier de winters strenger. Het moet niet onderschat worden, dat er in de 18de en 19de

DARWINTULPEN

eeuw geen toonaangevende „fashionable” tuinstijl is, als in de Europeesche landen in deze tijden. Alle tuinen zijn door de eigenaars zelf en volgens hun persoonlijk inzicht aangelegd naar eigen smaak. Zelden wordt er advies ingeroepen van een buitenlandsch (tuin)architect, zoo die hier al toevallig in dienst van het leger mag zijn geweest. In de eerste plaats is de tuin als een voortzetting van het huis te beschouwen en dient voor sociale doeleinden. Het is bekend, dat President Jefferson vaak de maaltijden buiten op het grasveld onder de boomen gebruikte op de door hemzelf ontworpen

en met behulp van slaven aangelegde buitenplaats Monticello. Het louter decoratieve element ontbreekt eerst volledig en zelfs in de latere tuinen treft men haast nergens beelden of waterwerken aan, terwijl de laatste hier zeker op hun plaats zouden zijn geweest. Het opvallende in deze oude Amerikaansche buitenplaatsen is de zorg en het overleg, die door de oorspronkelijke eigenaars gebruikt zijn, waardoor de bezittingen een persoonlijk karakter verkrijgen en de geest van hun bewoners, beroemde veldheeren, politici en presidenten schijnt nog door de estates rond te waren. A. M. TH. SCHELTEMA JUYNBOLL.

VILLEFRANCHE-SUR-MER (ALPES-MARITIMES)

Je suis à cette heure dans une ville qui devrait être pleusement visitée par les peintres, . . . VICTOR HUGO

I

STEL u voor: een oude, statelijk witte, vierkante klokstoren, rank bijkans als een minaret, . . . er om, een labyrint van een tal bochtige steegjes en nauwe, hoekige, steile trapstraatjes tusschen hooge, kleurige huizen, . . . een minuscule haven waarvoor een smalle kade waarop bootjes en netten en pittoresk gedoe van visschersleven, . . . iets terzijde, de zware, donkergrijze muren en de wallen van een oud fort waarboven, zachtens wuivend, het exotisch groen van een paar hooge, slanke dadelpalmen, . . . dit al, — droomerig gelegen aan het stille, diepblauwe water van een beschutte baai aan de Côte d'Azur, — tegen een achtergrond van dichtbij bergen waarop, tusschen olijven en dennen, hier en daar en ginds het koele blank van een zuidelijk landhuis, . . . en ge hebt eenigszins een beeld van Villefranche. Van kleurig, tekenachtig Villefranche-sur-Mer, — heerlijk rustig plaatsje waar ge een ongegeneerd, vrij leven nog kunt leiden midden „pêcheurs” en „campagnards”. O, niet dat men er geen „deftige villa's” ook gebouwd vindt! Verre daarvan! Doch omgeven als deze er zijn, — voor het meerendeel althans, — door tuinen van dicht, subtropisch groen, of door min of meer hooge, bloemenbegroeide muren, doen zij gelukkig geen- of al zeer weinig kwaad. Dus is het dan nog een schier onbedorven, mooi visschersplaatsje, Villefranche, — plaatsje met nog aardige, zeventiend' eeuwse, smalle straatjes, en geestige, antieke, kalkgewitte poortjes, en kleine pleintjes en binnenhofjes onder zonbeschenen lindelooover, en oude, warm grijze muurtjes en trappen, en leuke, hooge stoepen, waarboven hier en ginds het sappig groen van een wijnrank, — plaatsje met nog schilderachtige, kleurig zuidelijke typen, . . . met vrouwtjes nog onder grooten, mat geel strooien zonnehoed, gekleed in 't zwart met bonten halsdoek, onhoorbaar gaande op soepele, witte „espadrilles” waarvan de lange banden eenige malen gekruist om de enkels, . . . en met het manvolk, dragende nog den wit linnen broek en den „capeloua”, den kittigen, kleinen, wollen „béret basque”, of ook vaak nog den donkeren, wijdgeranden sombrero, en den „tayole”, de papaverroode, flanellen ceintuur in breede plooiën rond de lendenen gewikkeld, — visschersplaatsje nog, 'k zou haast durven zeggen: zooals in de goede oude dagen; plaatsje, werkelijk! „où les bateliers chantent encore leurs airs des vieux temps” . . .

Foto Theo de Veer

VILLEFRANCHE-SUR-MER. TOUR ST. MICHEL

II

En dan overal die typisch hooge huizen, vaak op de meest fantastische wijze er langs — en hier en daar ook wel dwars over — de hellende straatjes en steegjes en kade gebouwd!, . . . die hooge huizen er in onderscheiden kleuren, — in bestorven bruinrood, in zwavelgeel, in wit, in geelbruin, in heel licht roze, in bleek blauw, in teer parelgrijs, — met zonneblinden er weer van een andere kleur, als: donkerbruin, of smakelijk appelgroen! . . . Met hunne nog ouderwetsche, dikke muren en kleine, zwaar getraliede, diepliggende benedenvensters, en lage voordeur waarvoor in de heete zomermaanden een bont gestreept vliegengordijn, en met hunne smeedijzeren balkons, en geheimzinnig gesloten gehouden „volets” waarvan haast als regel alleen maar een enkel onderpaneel gelijk een luifeltje naar buiten uitstaat, kijk! doen zij mij soms wondersterk aan die van de zoo pittoreske visschersdorpjes van Guipuzcoa, in Spanje, denken. Zooals overigens veel in Villefranche mij aan het land der „Vascongados” herinnert. Immers vinden wij er niet óók die grappige, kleine, kneuterige, halfdonkere winkeltjes waarin rood aarden potten en houtskool-, of touwsandalen en zeep en snoepgoed-, of wijn „en détail”, of grutterswaren en gerookte worstjes en garen en band worden verkocht, — en, buiten op straat, er die kleurige groentestalletjes waarop, naast manden met sappige salade, en spanen korven met druilende, doezelende kippen,

grote, goudgele meloenen en donkerpaarse „aubergines” en bossen wortelen en groen-witte prei, met bananen en vurig roode tomaten 's zomers de meest savoureuse stillevensvormen? En hangt er niet óók steeds in bijkans elk straatje hier en daar een stuk hel kleurig waschgoed buiten te drogen, — en ruikt het er overdag niet óók bijna altijd naar zacht smeulende houtskoolvuurtjes en naar die appetijtelijk kruiige, meridionale schotels waarin tomaat en laurier en uitjes, of wat saffraan en een ietsje knoflook, — en is het er niet óók haast altijd een rumoer van zuidelijk drukke vrouwenconversatie onderbroken door veel, drenzerig gehuil van kinderen, met zoo af en toe er tusschendoor even een kort gekibbel, een frische meisjeslach, of een nostalgiek gezang? . . . Ja, en dan óók heeft Villefranche-sur-Mer daarbij hare „antieke” straatjes nog! Geheel overwulfd, zéér geheimzinnig duister, doen deze oude „ruelles”, 't is waar, bij den eersten oogopslag wel ietwat triest, wel ietwat kerkerachtig, vergeleken bij de zoo kleurige „rue de l'Eglise” en bij de kleine, zonnige „place de la République”. Het is er meestentijds dan ook doodstil in

Foto C. J. Steenbergh

POORTJE VAN 'T MEIJERSHOF TE
DEVENTER

hare „rues obscures”. Vooral in één straatje dat, heel laag gewelfd en heel smal en heel donker, mij er altijd weer even aan een geheimvolle, onderaardsche gang van een of anderen sinister roofoerburcht uit het begin der zestiende eeuw doet denken.

III

Tot ge uit het duister en de stilte dier antieke „ruelles” dan plots op de zonnige kade bij de kleine haven komt en ge weer kleur en beweging vindt; kleur van hoge visschershuizen, . . . van stukken fel bont waschoed hier en ginds er buiten, . . . van een pittoresk brok ouden muur waartegen tot bovenaan de geraniums klimmen, . . . van roeibootjes en sloopjes, zachtkens dobberend op het blauwe water der baai, . . . en beweging van visschers en „baterliers” en nettenboetsters en korvenmakers en — af en toe — ook van schilders en schilderessen met hun vouwstoeltje en schetsboek en doek en verfkist, en — niet zelden ook — van een klein tal Amerikanen die er, heerlijk ongegeneerd, meestentijds in verschoten trui en ruw linnen visschersbroek, zonnegebruind, bloots-

voets en met de haren in den wind, in zoet behaaglijke rust hunne vacantie doorbrengen. (Want ondanks het aan de Côte d'Azur — en nog wel dicht bij het groote, mondaine Nice — is gelegen, is Villefranche-sur-Mer een oord nog waar ge net zoo goddelijk vrij en „sans gêne” leven kunt als, . . . gelijk een bekend, Parijsch artiest het eens uitdrukte: bevondt ge u op Tahiti). En zie! zoo treft ge er op die smalle kade met haar schilderachtig gedoe naast genoeglijk zuidelijk far niente, dan natuurlijk ook „de” cafeetjes, enkele gezellig rustieke cafeetjes waarvoor wat stoelen en tafeltjes buiten onder een zonnezeil. En dat is waar, óók . . . een allerkeurigst „Welcome Hôtel”. Hetwelk laatste echter gelukkig! weinig kwaad er doet, gezien de eigenaar, — een jonge, sympathieke kerel, — zijn moderne caravanserai zoo sober en rustig als maar mogelijk heeft gehouden en vooral er niet hinderlijk „deftig” wenscht te doen. Hetgeen niet wegneemt dat ik om den wille der „couleur locale” m'n knussig ouderwetsch „Hôtel de la Poste”, — doodsimpel, met wijnrank begroeid logementje op de kleine „place de la République”, — er toch altijd nog blijf verkiezen. Ook al heb ik daar dan geen „vue sur la mer”, al heb ik daar dan geen uitzicht op het haventje met haar tal van leuk brutaal gekleurde bootjes, en op de zonnig blauwe baai, en op het smalle schiereiland van Cap-Ferrat, met zijn rood van daken tusschen dicht, donker groen, en zijn vuurtoren als van blank marmer uit Toskane.

THÉO DE VEER

Deventer, de oude Hanze-stad (Vervolg)

TEGEN de Groote Kerk leunt als 't ware de Gothische Maria- of Lieve Vrouwe Kerk. Nadat deze kerk door een brand werd verwoest, werd ze op bevel der vroedschap grootscher opgebouwd en uitgebreid en als 't ware tegen de Lebuinuskkerk „aangeplakt”. Dat dit het laatste bouwwerk schade heeft gedaan, spreekt vanzelf. Een der torens der Groote Kerk moest zelfs, we schreven het boven reeds, voor een zijbeuk der Mariakerk plaats maken en werd afgebroken. De Mariakerk is sinds eeuwen niet meer in gebruik. Ze werd tot arsenaal ingericht en doet thans nog dienst als magazijn. ☒ Op het Groote Kerkhof staan nog twee andere merkwaardige gebouwen. In de eerste plaats het niet in uiterlijk schoon uitmuntende, maar zeer zeker imposante stadhuis. De hardsteen gevel dateert uit het einde der 17e eeuw. Fraai kunnen we den gevel niet noemen met de rechthoekige ramen zonder een enkele kroonlijstversiering, de witgepleisterde balkons en het door gepleisterde zuilen gedragen bordes. Maar het interieur met de prachtige zalen vergoedt veel. Men ziet er prachtig gebeeldhouwde deuromlijstingen, wanddecoraties, marmere schouwen, enz. Onder de schilderijen is er ook een „Raadsstuk” van den bekenden 17en eeuw schen schilder Gerard Terborch, die op het laatst van zijn leven Raadsheer van Deventer was. In de Burgemeesterskamer vindt men nog een prachtige schouw. ☒ Naast het stadhuis staat het prachtige uit 1631 dateerende Landshuis, dat een juweel van een Hollandse Renaissance-gevel heeft. In een nis in den topgevel is een gewapende man aangebracht. De groote ramen zonder de stereotiepe kleine ruitjes en luiken doen vreemd aan. De oorspronkelijke ramen zijn vermoedelijk in de 18e eeuw door grootere vervangen. De hoofdingang is buiten-

Foto C. J. Steenbergh

„ACHTER DE MUREN”. STRAATJE MET OUDEN VESTINGTOREN

gewoon fraai versierd met gebeeldhouwde zuilen en lofwerk, waarboven een barokwapenschild met dubbele wapens. ☼ In de nabijheid van het Groote Kerkhof ligt een klein pleintje, dat den typischen naam van Kleine Poot draagt. Aan dit pleintje lag eertijds het beroemde, helaas in 1836 gesloopte, stadswijnhuis, waarin bijeenkomsten en feesten der „goede borghers” plaats vonden. Niet alleen particuliere, maar ook officiële feesten, die, er is niets nieuws onder de zon, door de vroedschap aan hooge bezoekers en vertegenwoordigers van den landsvorst werden aangeboden. Eertijds was het een herberg, waar bekkensnijders en ander ruig volk de lakens uitdeelden, maar, daarna meer geciviliseerd, werd het tot een der meest bezochte „gelegenheden” der Deventenaren. In dit stadswijnhuis werden vroeger de smulpartijen gehouden, die de verkiezingen voor de vroedschap voorafgingen. Men hield er te Deventer een eigenaardige verkiezing der schepenen en Raden op na, die afweek van die in andere steden der Zeven Provinciën. De jaarlijksche „keurtag van schepenen, Raaden en Gemeenslieden”, zooals men het vanouds noemde, had plaats op den 22en Februari. Het ging met veel ceremonieel gepaard. De kiezers waren ondergebracht in „straten”, districten zouden we het thans noemen. Er waren zeven van die straten, die elk een stem in het kapittel hadden. De kiezers der „Overstraat” hadden den voorrang, die mochten op het Raadhuis vergaderen, waar de „straatheeren en straatbroeders van de Overstraate”, zooals het heette met fluweelen mantels omhangen, vergaderden, terwijl de vergaderingen der andere „straten” in de St. Lebuinuskerk op bijzondere door elke straat van te voren uitgekozen zerken, gehouden werden. Natuurlijk volgde in den namiddag een feestmaal, begaf elke „straat” zich in optocht naar hun „bijzondere herbergen om den dag met eten en drinken door te brengen”. ☼ Dat op den plechtigen keurtag, waarop de beslissing viel, ook braaf op oud-Hollandsche manier gegeten en feestgevierd werd, blijkt uit het volgend relaas, waarin verteld wordt, hoe de gemeenslieden, gevolgd door de magistraten vanuit de Groote Kerk, waar de „predikatie” werd gehouden, naar het Stadhuis trokken, waar hen een maaltijd wachtte. „Al groetende voorbij de Raadkamer tredende — zoo begint het relaas — begeeft ze zig naar boven op het Groote Wanhuis. Daar gekomen zijnde, worden door de agt Stads Dienaars voor ieder Straat gezet drie tinnen schotels: een met een kouden Ham, een met gebakken Vooren, of, bij gebrek van die, een schotel Stokvisch, en de derde gevuld met Soupe van vleeschnat; voorheen was dit Haringsoup. Voorts twee tinnen borden, één met Boter, en één met zoetemelks Kaasen. Verder is 'er de ruimte van wit en roggen Brood, Wijn, Mol, Bier enz”. ☼ De Vroede Vaders hielden vanzelf sprekend nog een overvloediger maaltijd: „In de Raadkamer wordt voor den Magistraat opgedischt een groot stuk gekookt rundvleesch, twee schotels met Hammen, twee met gebrade Lamsvleesch, twee met gebakken Voorens, twee met Stokvisch, en twee met wit en grof Tarwenbroodsoupe. Voor de tweede opdissing wordt opgebracht, Boter, Kaas en gerookte Ossetongen; zijnde de drank even als boven gemeld”. ☼ Over de wijze van stemmen willen we hier verder niet uitwijden, deze verkiezing ging met ongelooflijk ceremonieel gepaard, een heen en weer geloep tusschen de afgevaardigden der kiezers en Burgemeesters en Schepenen, B.&W. zou-

Foto C. J. Steenberg

ACHTERPOORTJE VAN HET PENNINGK-
HUIS TE DEVENTER

Foto C. J. Steenberg

T BOUWENHUIS THANS KANTONGERECHT TE DE-
VENTER

den we hen thans noemen, die onzen tegenwoordigen tijd van efficiency de haren te berge zou doen rijzen. Natuurlijk had na de plechtigheid weer een smulpartij plaats, ditmaal in het Stadhuis. Naderhand werd, omdat door de uitgebreide ceremoniën „de dag rijkelijk ten avond daalt”, de maaltijd tot den volgenden dag verschoven. De ware reden zal wel zijn geweest, dat de Heeren reeds bij den eersten maaltijd te veel van het goede genoten hadden! ☼ Wanneer we op onze verdere wandeling het Groote Kerkhof oversteken bereiken we door de Polstraat den Brink, het „plein” van Deventer, waaraan de prachtige in laat-Gotischen stijl opgetrokken Waag ligt. De niet minder fraaie Renaissance trap aan den voorgevel dateert eerst uit het begin der 17e eeuw. Aan drie kanten sieren vooruit-springende achthoekige koepeltorentjes het bouwwerk. De groote toren rechts van het trappenbordes zal in vroeger tijd wel hooger afmetingen hebben gehad, terwijl het Baroktorentje, dat het dak ontsiert, een latere toevoeging is. Tegen een der buitenmuren hangt een koperen ketel, waarin eens valsche munters te hunner „penitentie” levend in de kokende olie „gezooden” werden. Gelukkig schijnt deze barbaarsche straf slechts een- of tweemaal te hebben plaats gehad. Thans is de Waag tot oudheidkundig museum ingericht. ☼ Rond den Brink staan tal van huizen uit de 17e en 18e eeuw, waarvan de gevels onze aandacht trekken. Op den hoek der Assenstraat ontdekken we de gevels der Gemeente Spaarbank. Het huis op den hoek dateert uit de 15e eeuw en draagt nog steeds een ingemetselden steen, waarop te lezen staat: Dit huis heit in den blauen steen”. De gevel is echter meermalen vernieuwd en zoo misvormd, dat men moeilijk van een bepaalden stijl spreken kan, hoewel men bij de restauratie nog ge-

tracht heeft het euvel te herstellen. Gaver indruk geeft het er naast gelegen perceel in Hollandschen Renaissancestijl opgetrokken. Dit bouwwerk is echter een copy van een in het begin dezer eeuw in een andere straat gesloopte 17e eeuwse woning. Bij de uitbreiding der Spaarbank heeft men het nieuwe gebouw naar teekeningen van het bovengenoemde gesloopte bouwwerk opgetrokken. De wapenschilden in zandsteen boven de ramen op den beganen grond, de Romeinsche gelauwerde koppen in de voluten der bovenverdiepingen en het zandsteenen leeuwenkopmedaillon in den topgevel zijn van het gesloopte gebouw afkomstig. Bij de wapenschilden valt het op, dat de wapens weggebeiteld zijn. Op onzen verderen tocht zullen we zien, hoe op de meeste wapenschilden de wapens en inschriften weggebeiteld zijn, ten offer zijn gevallen aan den „blazoenenstorm”, die de Fransche revolutie ook hier ontketend had en die de vurige Patriotten er toe bracht een razzia te houden onder alles wat aan Adel en Regenten deed herinneren. ☒ Prachtig is de gevel van het thans tot Doopsgezinde Kerk herschapen Penninghuis in den stemmigen Penninkshoek. Ook deze gevel is in het laatst der vorige eeuw gerestaureerd, laat een prachtige Barokgevel zien met beelden versierd, die de Christelijke deugden: liefde, geloof, hoop, voorzichtigheid, sterkte in het geloof en matigheid voorstellen. Deze beelden zijn copieën, de geschonden origineelen werden aan het Rijksmuseum te Amsterdam afgestaan. Buitengewoon schilderachtig ligt het achterpoortje van het Penninkshuis, dat uit 1613 dateert in de Spijkerboorsteeg. Twee geribde zuilen, die op leeuwenkoppen rusten, dragen den gevel. De inscripties in den rechthoek zijn weggebeiteld, de sluitsteen, die het dekt, geeft een symbolische voorstelling te zien. Een jongelingsfiguur, die met den elleboog op een doodshoofd rust, terwijl hij met de andere hand een zandlooper vasthoudt. De twee naar boven gebogen voluten boven de poort dragen twee naalden in den vorm van grafmonumenten. Vermoedelijk werden door dit poortje de dooden uitgedragen, vandaar die symbolische voorstelling der aardse vergankelijkheid: jongeling, dood en tijd. ☒ Aan den Brink ligt in den Bouwershoek het Bouwershuis het tegenwoordige kantongerecht, stemmig in baksteen opgetrokken Renaissance bouwwerk, de ramen bekroond door schelpvormige omlijstingen. Voor dit gebouw, dat sinds den Napoleontischen tijd tot rechtsgebouw werd ingericht, werd in vroeger tijd het schavot opgericht. De blauwe steenen met gaten voor het gebouw, waarin de palen van het schavot geplaatst werden, herinneren hieraan. In het torentje, dat het dak kroont, hing vroeger het arme Zondaarsklokje, dat de ter dood veroordeelden den dood inluidde. Thans doet deze klok voor beter doeleinden dienst in de Scheveningsche strafgevangenis. ☒ De Rococostijl is eveneens aan een der gevels aan den Brink vertegenwoordigd. De fries draagt door lofwerk omgeven bekroonde wapenschilden, terwijl de daklijst twee beelden draagt, waarvan het een de Godin der jacht Diana voorstelt met een hond aan haar

voeten, de andere de Godin Juno met haar zinnebeeld de pauw. De daklijst wordt aan elken kant begrensd door een Rococovaas.

(Wordt vervolgd)

J. F. BAER V. HEMMERSWEIL

BIJ DE VOERPLAATS

RUSTIG half uurtje bij de voerplaats is feitelijk nooit verloren. Hier, zoo goed als bij het nestbouwen en het voeren van de jongen, leert men de eigenaardigheden van de gevederde bevolking het beste kennen. En eigenaardigheden hebben ze, de kleurige vrienden in mijn tuin. Als zij eenmaal weten dat er op bepaalde

uren van den dag bij de voerplaats wat te halen valt komen ze trouw. Op het uur af, weten ze precies wanneer de tafel voor de heeren en dames wordt gedekt. Wordt er voor verschillend soort van voer gezorgd, dan komen er ook vast bezoekers van verschillende „pluimage”. Eenmaal gewend, blijven zij. Ook als er op het land genoeg te snappen valt, de voerplaats vergeten zij nooit. ☒ Op de uren waarop gevoerd wordt krioelt het op den grond en in de heesters. Meezen, vinken, koperwieken, lijsters, groenlingen, kwikstaartjes, vliegenvangers, boomkruipertjes, musschen en spreuwen . . . noem maar op . . . zelfs de groene timmerman is eens komen kijken wat er op die open plek aan de hand was! Onder de trouwe bezoekers behoren ook eenige lijsters en merels. Ik had al 'n paar keer opgemerkt, dat één lijster door haar makkers, mannetjes zoowel als vrouwtjes, met een zeker egard werd behandeld, men liet haar rustig haar gang gaan, zelfs de straatjongens van de vlakke, de musschen, plaagden haar niet, als zij met haar maaltje bezig was. De jonge dame was oogen-schijnlijk even kwiek en fleurig als de andere

zwartrokken, in haar bewegingen was zij echter iets minder vlug, ik had opgemerkt dat zij, op een zeer ongewone manier af en toe met haar rechtervleugel manoeuvreerde. Toen ik onlangs wat dichter bij de voerplaats kwam en beter oplette zag ik tot mijn verwondering dat de lijster, die door de andere bezoekers haast nooit werd verjaagd of geplaagd, maar één poot had! De rechterpoot ontbrak, geheel, 'n stompje of vergroeiing kon ik niet ontdekken. Nu zag ik waarom zij zoo vreemd deed met haar rechtervleugel en deze ieder oogenblik uitspreidde en de slagpennen neerdrukte. Zij had geleerd, door ondervinding, hoe zij haar rechterpoot kon vervangen! Door de steun van den uitgebreiden rechtervleugel wist zij haar evenwicht volkomen te bewaren! Zoo wist de arme invalide zich te behelpen! De lijster verplaatst zich op twee manieren, behalve vliegende, hij loopt, en heel snel ook, en hij springt of huppelt. Loopen op één poot ging natuurlijk niet meer, 't was bij de misdeelde dus altijd huppelen of springen op één poot, maar na 'n paar sprongetjes verloor zij haar evenwicht, dan zakte zij iets door in het kniegewricht van den gezonden poot, spreidde de

Foto C. J. Steenbergh

DE GEMEENTESPAARBANK TE DEVENTER. LINKS OUDE GEVEL. RECHTS IN HOLLANDSCHEN RENAISSANCESTIJL OPGETROKKEN NIEUWE GEVEL

rechtvleugel uit en herstelde op deze vernuftige wijze haar verloren evenwicht! Huppelen of springen op één poot is vermoeiend, maar ook dit wist de schrandere te ondervangen, af en toe nam zij haar rust, dan werd de gezonde poot ingetrokken en rustte het glanzend lijfje plat op den grond. In ruststand had ze blijkbaar geleerd haar evenwicht te bewaren, maar bij het springen kwam ieder oogenblik de rechtervleugel, als reservepoot, te pas. ☼ Bij het bekende pier-trekken was ik werkelijk verbaasd over de handigheid waardoor mijn vriendin zich wist te redden. Als een lijster op pierenvangst gaat, loopt hij eerst bedaard 'n eindje zijn jachtterrein af, dan plotseling, blijft hij onbewegelijk, stokstijf staan, de hals dan doorgaans iets gebogen in schuinen stand. Of de lijster dan de worm in den grond ziet, ruikt of hoort weet ik niet, maar dat de pier in den grond zit is absoluut zeker. Hij weet ook precies de juiste plaats, nooit links of rechts van den snavel, maar pal er voor op een

bepaalden afstand van zijn gebogen hals. 'n Kort oogenblik blijft de lijster dan met de kleine kraal-oogjes op de door hem bepaalde plaats staren.... dan, plots, inééns schiet de scherpe snavel uit en hij heeft de pier te pakken. Nu is het voor hem de kunst om de pier heelhuids uit den grond te werken! Rukt hij te hard, dan scheurt de pier onherroepelijk en dan blijft de grootste helft van de pier in den grond zitten, 't is hem dus te doen om de geheele lange bloote slungel boven den grond te krijgen. Voor

dit pier-trekken nu heeft de lijster een bepaalde en onfeilbare methode! Als hij de pier goed te pakken heeft, zet hij zich op zijn twee pooten stevig schrap en sjort dan met voorzichtige, korte, krachtige haaltjes, door een vlugge achterwaartsche beweging van den opgebogen hals, de pier in volkomen ongeschonden toestand naar boven. Er is geen andere vogel die op deze wijze een worm uit de aarde weet te werken, deze methode is alleen bekend bij de lijsters en hun stamverwanten, merels, gietelingen, grauwe of bonte lijsters. ☼ Dame één-poot bleek bij dit pier-trekken al even bekwaam te zijn als haar complete makkers. Schrap zetten op één poot en dan nog trekken bovendien dat ging natuur-

lijk niet meer, dat zal zij bij den eersten keer wel gauw gemerkt hebben ook, maar [zij had er toch wat op gevonden! Precies als andere lijsters bepaalde zij den juisten afstand, dan steunde zij zich met den uitgestreken rechtvleugel en sloeg dan snel den snavel in den grond. Zoodra zij de pier te pakken had, liet zij zich plat op den grond vallen, trok de rechtervleugel in en gebruikte nu de staartpennen als steun om het lijfje achterwaarts op te buigen en net als bij haar makkers wist zij dan met hooggeheven hals de pier heelhuids naar boven te werken. ☼ Dat de lijsters een bepaald jachtterrein hebben is bekend, mijn tuin, die flink groot is, wordt door drie, soms vier „families" bewoond, die broederlijk het terrein onder elkaar hebben verdeeld. Dame één-poot is mede-eigenares, zij weet, al is zij gebrekkig, vreemde indringers net zoo goed te verjagen als de andere rechtmatige bezitters. Vorige week kwamen hier een stuk of acht grauwe lijsters een kijkje nemen, maar niet één is er gebleven! De

vaste bewoners hebben de indringers onmiddellijk het terrein afgejaagd en dame één-poot hielp daarbij dapper mee, al is zij invalide.

☼ Dat ik op de misdeelde sedert meer dan op de andere heb gelet, spreekt wel vanzelf. Meestal zit zij, als zij niet op zoek naar 't een of ander is, in het rijshout onder de takken bosschen, daar heeft zij, als ze moe is van het voortdurend huppelen en balanceeren, overal een goed steuntje en zit ze gemakkelijk! Slapendoet zij in de dichte klimop, in 'n holletje, met dorre blade-

FILM IN HET KWADRAAT. DE DRIE MECANICIENS

ren en mos opgevuld. ☼ Gisteren zat de verstandige jonge dame in den lindenboom bij de voerplaats, vlak bij haar zat het mannetje met den geelgouden snavel. Of het al een paar geworden is weet ik nog niet, ik heb hier de zwarte en grauwe zangers al druk met strootjes zien vliegen! Hoe zij, als het zoover komt, het met nestbouwen zal maken is mij nog niet duidelijk, de lijster gebruikt daarbij snavel, borst en de twee pooten . . . als het zoover is zal het haar wel lukken denk ik, zij is er verstandig genoeg voor om zich in dit moeilijk en kunstig werkje te weten te behelpen, al zal het heel lastig zijn om met één poot de strootjes en dooie takjes netjes te ronden zooals het een ordelijke lijster betaamt! W. STUMPF

FILM IN HET KWADRAAT

ZOO er ooit onwezenlijke werkelijkheid geweest is, dan is het in de film; waar niets waar is; waar de tweede demensie werkelijkheid moet zijn. ☼ Dit alles echter ontstaat op grond van een andere werkelijkheid. Maar wanneer nu deze basis reeds een imitatie, een bepaalde projectie van de werkelijkheid is? Dan blijft er film in het kwadraat, film in reïncultuur. ☼ Even buiten Londen liggen de groote studios van de A. S. F. I. de Engelsche film-onderneming, die haar ontstaan aan Nederlandschen ondernemings-

geest, aan Nederlandsch kapitaal dankt. Een filmatelier is met zijn veelheid van in wezen onsamenhangende decors, steeds een van de merkwaardigste verschijnselen van het moderne leven. Maar dat alles wordt nog veel sterker wanneer spelers en speelsters geen levende menschen zijn maar . . . marionetten. Zoodat alle natuurlijke verhoudingen, alle maten van het dagelijksch leven vervallen; en de op te nemen scène wordt reeds, zonder tusschenschakeling van camera en microfoon, tot een gebeurtenis, gezien „à travers un tempéra-

FILM IN HET KWADRAAT. CHARLOT EN DE SCHOONE PRINSES

ment", tot een waar kunstwerk. ☒ Alle voorwerpen, de geheele omgeving is gekrompen, tot de camera als een reuzen monsterkanon, sterker nog dan bij de normale film, het terrein beheerscht. Daartusschen spelen, werken levende wezens, uit een Gulliver omgeving. Een volmaakte persiflage van de werkelijkheid. ☒ In een hoek van het atelier is het Tom Mix, wiens paard verliefd raakt op de auto van de heldin van het verhaal. In het midden is het „Charlot" — want het zou niet aangaan hier van Charly Chaplin te spreken, wijl de gelijkenis niet grooter is dan het verschil — die met zijn merkwaardige avonturen alles in de war dreigt te sturen. ☒ Charlot komt in een filmatelier, waar de portier hem echter niet wil toelaten. Maar door een van die merkwaardige, spookachtige handelingen waarvan marionetten en sprookjesprinsen het geheim schijnen te bezitten, komt Charlot deze moeilijkheid te boven. Nu hij eenmaal binnen is beginnen de moeilijkheden eerst goed. Eerst is er een groote militaire optocht, met veel muziek en veel ernstige officieren, en Charlot stuurt den boel in de war. Dan is er een opera scène, met een heelen dikken tenor en een nog dikkere sopraan; en Charlot stuurt ook hier de boel in het honderd. Charlot maakt kennis met een filmmagnaat, een echten Amerikaanschen filmmagnaat. En ook die moet er aan gelooven. En eindelijk komt Charlot op een eiland in de Stille Zuidzee, waar hij Angelina en Desdemona en de schoone prinses ontmoet. En hoe het daar afloopt laat zich

moelijk vertellen. ☒ Het is merkwaardig en ge gelooft het aanvankelijk niet, maar deze marionetten hebben een eigen leven, een eigen wil, eigen lusten. ☒ En de Gorno familie, die van geslacht op geslacht, sinds de dagen der Medicis, met deze moeilijke kinderen omgaat, kan het weten. ☒ Ze hebben allen hun bijzondere eigendommelijkheden, hun individueele kenmerken. Angelina en Desdemona b.v. kent geen mensch uit elkander, maar in een van de scènes op het eiland verstopt Angelina zich achter een steen terwijl Desdemona wacht. En bij iedere herhaling van deze opname — en er zijn er heel wat noodig voor iedere beweging juist is, voor zij elk hun choreografische beteekenis gekregen hebben — was het vanzelf Angelina die haar plaats achter den steen opzoekt. ☒ Charlot moet natuurlijk met de twee meiskes dansen; en dat was altijd goed gegaan; tot op een oogenblik dat er „gedraaid" werd, plots Charlot een roos van zijn hoed verliest. De heele Gorno familie was in spanning wat er nu gebeuren ging. Zou Charlot door gaan, als of er niets gebeurd was, of zou hij zijn verloren schat willen oprapen? De mensch wikt en Charlot beschikte. Hij raapte de roos op, trachtte dat tenminste te doen. En de verwikkelingen die daardoor ontstonden zijn onbeschrijfelijk. ☒ En zoo staat het marionetten atelier steeds voor verrassingen. ☒ In de studio die Charlot bezoekt zijn drie mecaniciens; alle drie uit hetzelfde hout gesneden; maar een van hen is een levendige jongen die telkens de aandacht trekt; die tot de hoofdpersoon in iedere scène wordt. Een onbegrijpelijkheid in het wezen van een marionet. ☒ Over het algemeen zijn marionetten gevoelige, sympathieke wezentjes. De leider van de Gorno familie is bezig een decor op te stellen. Dan komt plotseling Angelina, buigt zich over zijn schouder en ziet vol belangstelling toe wat de groote man daar maakt. Een sprookjesvlinder zet zich op haar hand en vliegt weg om iets verder uit een schaalte te snoepen. ☒ Desdemona tenslotte heeft een aanbieder gehad; geen houten vereerder, maar een van vleesch en bloed, en in de kleine marionettenkolonie wordt haar deze escapade nog altijd als een eer aangerekend. Op een morgen, toen het werk zou beginnen, was Desdemona verdwenen; en hoe men zocht, waar men ook zocht, Angelina's tweelingzuster was en bleef weg. En eerst tegen den middag keerde de jonge dame, in het geheel niet beschaamd, terug van haar nachtelijk uitstapje. Maar niet uit eigen beweging. Het had de portiersvrouw heel wat moeite gekost Desdemona te redden uit de handen van haar vijfjarigen zoon, die haar den vorigen avond, blijkbaar met haar volle toestemming, geschaakt had. GER. H. KNAP

Aphorisme

Zoodra een teleurstelling geen psychischen schok meer te weeg brengt, heeft men de eerste schrede op het pad der beheersching gedaan. M. W. B.

FILM IN HET KWADRAAT. CHARLOT, ANGELINA EN DESDEMONA

De schrik der zee-holen

3) DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

WAT den dooden Engelschman betref, wist hij dat de politie van Singapore vermoedelijk alles omtrent hem te weten zou komen wat ze weten moest. Jan Laurvik had wat geld. Maar hij had een betrouwbaaren compagnon noodig met meer geld. Wat hij verder noodig had, zegde hem zijn groote ervaring. Hij zou een uiterst zeewaardige kleine stoomboot moeten hebben, met krachtige machines om dienst te doen op die stormachtige kust en zoodanig bewapend dat hij zich kon verdedigen tegen rondloerende zeerooversjonken. Dit kleine en betrouwbaare vaartuig zou een bemanning moeten hebben even betrouwbaar en tevens zoo klein mogelijk, omdat bij een dergelijke onderneming alle deelnemers noodgedwongen in de opbrengst moesten deelen. Bovendien, hoe minder menschen er van wisten, des te kleiner was de kans op uitlekken van hun geheim; en Jan was nog meer bevreesd dat de Hollandsche Regeering er de lucht van zou krijgen dan dat de zeeroovers hem op het spoor zouden komen. Tot op zekere hoogte kostte het hem geen moeite achter de waarheid van het verhaal van den dooden zeeschuimer te komen. Hij had gehoord van de schipbreuk van de Hollandsche stoomboot Vecht op een rif aan de kust van Celebes en van den moord door de piraten op passagiers en bemanning gepleegd, waaraan slechts een kleine bootlading menschen was ontkomen. Dat was zoo wat acht maanden geleden gebeurd. Voorzichtige vragen leerden hem dat de Vecht voor bijna £ 300.000 aan parels aan boord had gehad. Die gegevens verschaften hem voldoende zekerheid en de buit was aanlokkelijk genoeg om het avontuur de moeite van het wagen waard te maken. Met de grondigheid van een Noorderling bedacht Jan Laurvik dit alles en nam diensvolgens zijn besluit. Daarna handelde hij snel. Eerst seinde hij naar Calcutta, naar een zekeren kapitein Jerry Parsons, dat deze beslist met de eerste stoomboot in Singapore bij hem moest komen. Toen begon hij rond te kijken naar het schip dat hij noodig had en wat daar verder bij hoorde, zorg dragend dat hij zoo weinig mogelijk de aandacht trok. Kapitein Jerry Parsons was een New Englander uit Portland, Maine. Hij was van alles geweest: walvischvaarder, goudzoeker, vrijbouter, copra-handelaar, opperbevelhebber in een kleine republiek van Centraal-Amerika en schapenfokker in het Australische achterland. Op het oogenblik dreef hij een min of meer erkende handel in edelgesteenten tusschen een aantal kleine Indische potentaten. Hij hield veel van geld verdienen, maar meer van avonturen. Toen hij het telegram ontving van zijn goeden vriend Jan Laurvik, wist hij dat beide hem wachtten. Met luchthartige voortvarendheid bezocht hij de stoomvaartkantoren, bevond dat den volgenden dag een P. & O. boot zou uitvaren en nam zijn passagebiljet. Gedurende de heele reis amuseerde hij zich met gissingen naar Jan Laurvik's be-

doelingen; en toevallig was het eenige waar hij heelemaal niet aan dacht, paarden. Toen kapitein Jerry in Singapore landde, vertelde Jan Laurvik hem het verhaal van de kaart van den dooden zeeschuimer. „Laat die kaart eens kijken!” zei de kapitein hard kauwend op de punt van zijn onaangestoken sigaar. Jan gaf hem zijn kopie. De New Englander bestudeerde ze eenige oogenblikken aandachtig en in volmaakt zwijgen. „Veel zaaks is die kaart niet!” zei hij afkeurend. „Denk je dat de kerel betrouwbaar was?” „In zijn soort wel”, antwoordde Jan beslist. „Hij kon trouw zijn aan een vriend, wat hem niet belet zou hebben duizend anderen die hem niet interesseerden den hals af te snijden”.

„Wanneer zullen we vertrekken?” vroeg Kapitein Jerry. Nu hij een besluit had genomen, haalde hij zijn lucifersdoosje voor den dag en stak zijn sigaar op. Het gelaat van den grooten Noor verhelderde en hij stak zijn hand uit. Die handdruk was alles wat er tusschen hen noodig was om de zaak te bezegelen. „Wel, morgenavond!” antwoordde hij. „Goed”, zei de New Englander, „morgenochtend zal ik wat geld opnemen”. De boot die Jan had gehoord, was een snelvarende, stevige zeesleepboot, geschikt, maar zonder eenig comfort. Jan had den machinist gehouden, een sluwen, zwijgzamen Schot. Als bemanning had hij een pezig, kleinen Welshman en twee magere, tanige Yankees gekozen. Aan die vier, voor wier eerlijkheid en betrouwbaarheid hij vertrouwde op zijn eigen menschenkennis, had hij gedeeltelijk den aard van de onderneming verteld en ze beloofd dat ze, boven en behalve hun loon, een flink percentage zouden ontvangen van wat hij aan schatten naar boven zou brengen. Hij had zijn mannen goed gekozen en alle vier grepen ze de hun geboden gelegenheid gretig aan. De boot kon snel genoeg varen om de jonken te ontkomen die deze wateren onveilig maakten, maar er bestond gevaar dat ze bij verrassing genomen zou worden, terwijl Laurvik onder water was. Daarom voorzag hij ze van een Maxim-kanon op het dak van de dek-hut en

bewapende de bemanning met Winchester repeteer-geweren. Zoo toegerust voelde hij zich voorbereid op alle gevaren, die hem boven de oppervlakte van het water konden bedreigen. Omtrent datgene wat daaronder kon loeren, voelde hij zich minder gerust, daar hij er alleen tegenover zou staan en hij zich de onheilspellende waarschuwing van zijn vriend den zeeroover herinnerde betreffende haaien en „Killers”. Om haaien maakte Jan Laurvik zich betrekkelijk niet bezorgd; maar voor de „Killers” die vlugge, onverbiddelijke kleine walvissen had hij het grootste respect. Op den avond van den dag volgend op Kapitein Jerry's aankomst, stoomde de sleepboot Sarawak stilletjes de haven uit. Daar zoo iets voortdurend gebeurde, trok het niet in 't minst de aandacht der vaste bezoekers van de kaden. De spionnen der zeeschuimers, die zeer talrijk waren in de stad, vonden dit evenmin een gebeurtenis, die de moeite van het overbrengen waard was.

(Wordt vervolgd)

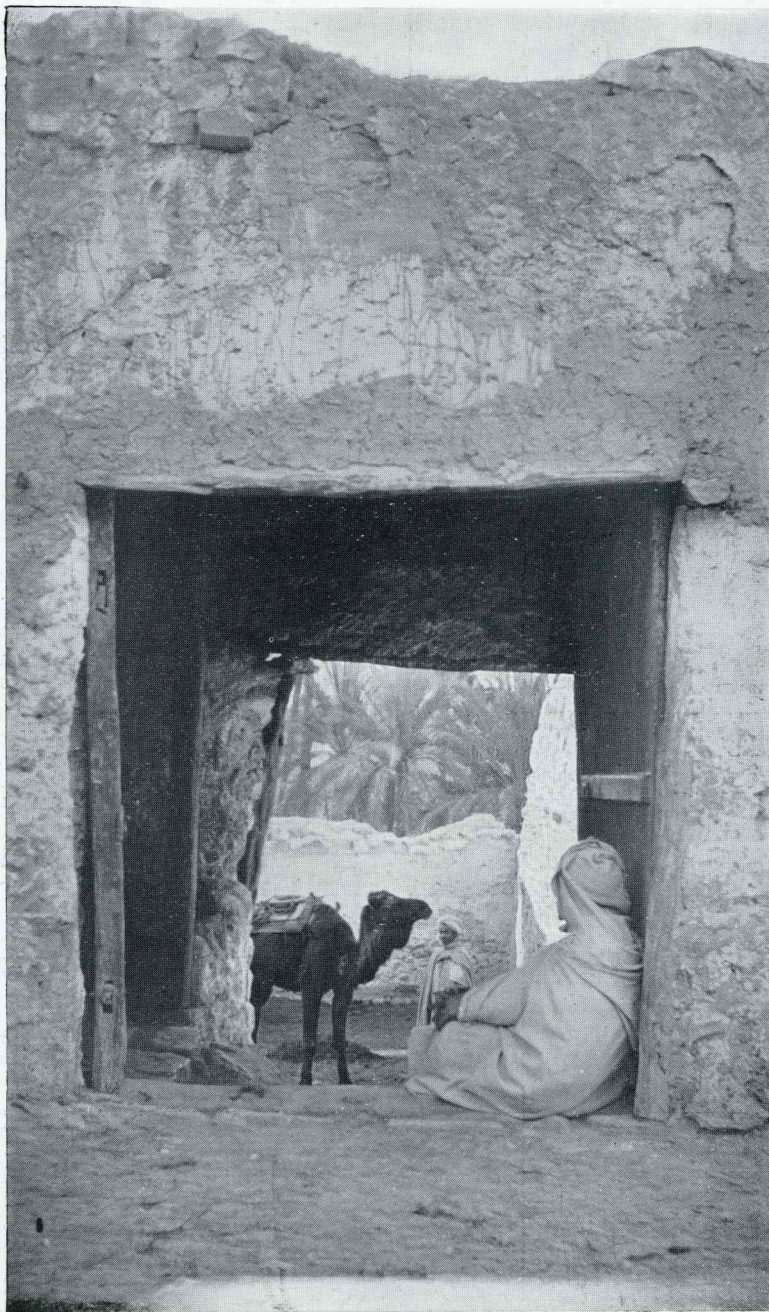

Foto Jkvr. H. Wittewaal-van Stoetwegen

CARAVANSERAIL TE ALGIERS

(In den fotowedstrijd met een eersten prijs bekroond)